

Sisällöntuntemus ja tilat - yleisten kirjastojen survival kit?

Tuula Haavisto

Kirjastotoimenjohtaja, Tampere

Informaatiotutkimuksen yhdistys 22.5.2010

Kirjojen ja muiden esineiden kierrätysbisnes tiensä päässä?

- eipäs liioitella, ei ihan vielä
  - esim. Tampereella puolet kävijöistä lainaa, ja lainaamisen arvioidaan kattavan muutenkin n.50% toiminnan volyyymista
  - long tail -ilmiö, verkkoluettelot vahvistavat
- sähkökirjan vaikutus jää nähtäväksi, mutta ainakin 10-15 vuotta työ rakentuu osin nykytyyppiselle kokoelmalle
- musiikissa verkon vaikutus näkyy
  - Tampereella musiikkipalvelu viety laadussa tappiin, äänitelainauksissa silti laskua parina viime vuonna (2006 → 2009 -7%); nuottien ja partituurien lainaus pysyy samalla tasolla

Mihin ihmiset tarvitsevat kirjastoja?

- kirjaston täytyy olla vastaus johonkin tarpeisiin, ei siitä muuten makseta
  - Lapsiperheet ja lapset käyttävät; kirja on lapsille edelleen kova sana
  - Nuoret eivät tarvitse nykyisenkaltaisia kirjastoja juuri mihinkään
    - Espoon Entresse uudentyyppinen paikka, oleskelu!
  - Keski-ikäisissä ja ikäihmisissä kaikenlaisia käyttäjiä heviuusereista ei-käyttäjiin, myös käyttötapoja joka lähtöön
  - Maahanmuuttajat suht. aktiivisia käyttäjiä; omakieliset lehdet ja muu aineisto, tutustuminen suomalaisuuteen

Trendejä, faktoja

- Internet jo syönyt käsikirjastot
- Pienten kirjastojen käyttö hiipuu
- Tietopalvelukysymykset vähenevät
- Lukemisen renessanssi (esim. lukupiirit)
- Kirjaston työasemille edelleen käyttöä kotikoneista huolimatta
- Digitointitilat (asiakkaiden aineistot) suosittuja
- Erottautuminen, oma uniikki alue pitää hengissä

Lainausta 1999-2009 (milj.)

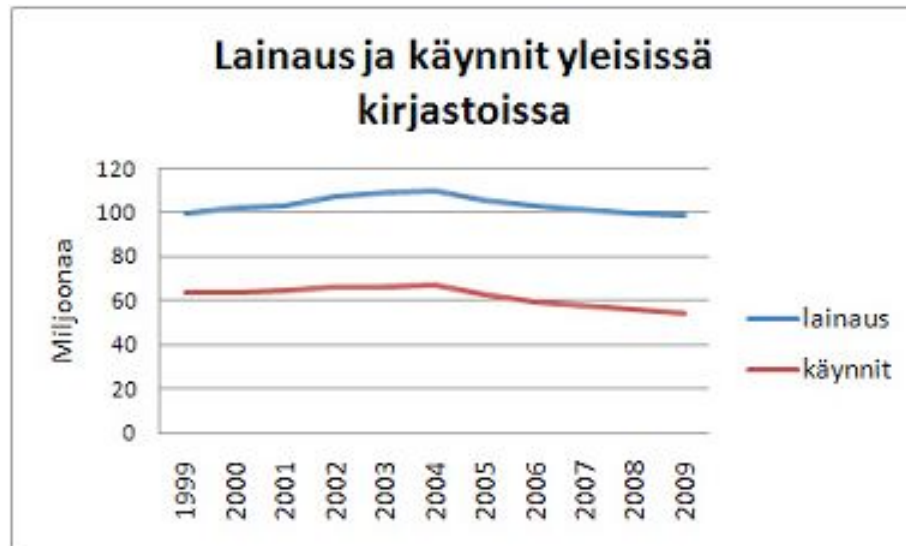
	kaikki	kirjat	mus.ään.	dvd:t
1999	99,2	75,9	-	-
2001	103,5	77,6	9,0	0,06
2003	108,4	80,5	9,7	0,7
2005	105,6	77,3	9,3	3,0
2007	100,8	73,8	8,7	5,3
2009	98,8	72,9	7,8	7,3

Kirjastokäynnit & lainaajat

	milj. fyys. käyntiä	milj. verkko- käyntiä	lainaajia asukkaista
1999	63,7	-	47,08 %
2001	64,5	29,3	46,88 %
2003	65,9	35,0	46,91 %
2005	62,4	47,1	44,77 %
2007	57,3	37,6	41,90 %
2009	54,3	51,6	40,31 %

Mielenkiintoinen dynamiikka

- kuinka tärkeää on lainaaminen, entä fyysiset ja verkkokäynnit?

Jouni Juntumaa, Kirjastolehden blogi 29.3.2010

- lainaaminen ei ole itsetarkoitus vaan se, että käyttäjä saa tarvitsemansa sisällön
- jos se onnistuu paremmin muilla keinoin, ei lainalukujen laskua kannata surra
- verkkoasiointi karsii turhat käynnit → fyysisten käyntien määrä on itse asiassa indikaattori palvelutason paranemisesta
- kysymys kuitenkin herää: **miten jatkossa tarjoamme kirjasto-osaamisen ja muut resurssimme käyttöön?**

Osaamisen paketoinnista

- Sisällöntuntemus käyttöön riippumatta aineiston pakkausmuodosta
  - Laatusisältöjen tunnistaminen ja merkkäminen
  - Oma sisällöntuotanto
  - Aineistojen avaaminen ja esittely, tyrkkyhyllyt ja herkkupöydät framille, vinkkaukset etc.
  - Opastus haluttujen sisältöjen löytämiseksi
  - Medialukutaidon tukeminen
    - Eri ikäluokille eri näkökulmista: esim. senioreille nettikursseja, keski-ikäisille opastusta nuorten verkkomaailmaan, nuorille ja lapsille mediakriittisyyden

Tilat - megaresurssi

- Yhdyskuntasuunnittelijoiden, kaupunkitutkijoiden ym. katseet kohdistuvat kirjastoon:
  - Tila jossa kaikki ryhmät kohtaavat tasa-arvoisina
    - Audunson: kirjastoissa puhutaan tuntemattomille & 'erilaisille' enemmän kuin kirjakaupoissa ja kahviloissa
- Em. ilmiön hyödyntäminen edellyttää merkittäviä muutoksia kirjaston tilankäytössä
  - 1/3 tilasta kokoelmille, 2/3 kohtaamisille (C.Mackenzie, IFLA/WLIC 2009)
  - Kokoelmien kutistaminen ottaa tosi lujille...

Pohjois-Haagan kirjasto

Pasilan kirjasto

Tapaamispaikat luonteen mukaan jaoteltuina / Audunson

- paljonko paikassa tehdään yhdessä (esim. lukusali, kuntosali, kieliopintoryhmä)
- välineellisyyden aste (kuntosali vs. keskustelukerho)
- kuinka paljon ne rakentavat kävijän omaa identiteettiä (kirjastossa esim. omakieliset lehdet) ja kuulumista johonkin
- tilan rakenne: front-stage ja back-stage
- mitä tilassa ensi sijassa tehdään: muutetaan maailmaa, viihdytään, opitaan...

Tapaamispaikat luonteen mukaan jaoteltuina 2/ Audunson

- miten tasa-arvoisuus ja erilaisuus on tapaamispaikassa tasapainotettu (kirjastot onnistuneet tässä hyvin)
- minkä tyyppisiä sosiaalisia tapaamisia tilassa on, millaista sosiaalista pääomaa ne kerryttävät (Stockmann vs. Pelastusarmeijan kirpputori)

Korkean ja matalan intensiteetin kohtaamispaikat

- korkea intensiteetti: itselle todella tärkeää, paikka jossa elää todeksi omat arvonsa (esim.työpaikka yhdelle, kirkko toiselle)
- matala intensiteetti: paikkoja joissa tapaa muitakin kuin samoinajattelijoita
- jotkut paikat määritelmän mukaan matalan intensiteetin paikkoja: torit, puistot
- usein paikan matala intensiteetti on varsinaisen toiminnan sivutuote, esimerkiksi kirjastoonhan tullaan (ainakin toistaiseksi) muista syistä kuin kohtaamaan ihmisiä (mutta silti niitä kohdataan)

Johtopäätös: Kirjastoja kannattaa kehittää kohtaamispaikkoina

- erilaisten ihmisten kohtaamisia provosoivia paikkoja pitäisi rakentaa ja tukea tarkoituksellisesti
- näin voidaan vähentää riskejä joita syntyy jos ihmiset hakeutuvat yhteen vain samat arvot ja intressit jakavien kanssa

Lähde: [PLACE-tutkimus, Audunson & al. 2007-2011](#)

Kirjastotädit kuplimassa

Tärkeää kirjastojen säilymiselle

- Käyttäjät mukaan palvelujen kehittämiseen
  - Hämeenlinna: kirjastoautoreitit yhdessä asukasyhdistysten kanssa
  - Tampere: palaute system. osaksi päätöksentekoa-aineistoa; käyttäjien tulevaisuus-käsitykset ja -toiveet paperi-, facebook- ja Valma-kyselynä
- Verkottuminen, liittyminen
  - Seutukirjastot kimppojen jatkeena, isot hankkeet onnistuvat parhaiten (tai ainoastaan) yhdessä (esim.vuorovaikutukselliset verkkosivut); muut partnerit

Tanskalaisten resepti

- Edellä Suomea mm. yhteisluettelon ansiosta; sen päälle voitu rakentaa hyvin monipuolinen palvelupaletti
- partnerit, yhteistyö: esim. Kaunoportaali aloitettu 2001, nyt yhteistyötä yleisradion kanssa etc.
- käyttäjät mukaan kehittämiseen
- johtajuus, rahojen löytäminen hankkeille
- käyttävät open dataa systeemeissään
- kirjastoista kansalaiskeskuksia, kerta kaikkiaan; uusi identiteetti - irti kokoelmasta, irti suljetusta ideasta

Suomessa meneillään

- OPM:n ja YKN:n strategiat
- Kuntaliiton kirjastoinnovaatiotutkimus
  - kirjastot.fi:n labs
- 'Näin sen teimme' -tietovaranto
- oma sisällöntuotanto, erityisesti paikallistieto Hämewikin tyyliin; opetusaineistot?
- koko alan viestintäyhteistyö, K-seura vetää
- Netti-TV www.kirjastokaista.fi
- yhteisluettelohanke

TERVETULOA HÄME-WIKIIN!

Häme-Wiki on vapaasti muokattava tietopankki Kanta-Hämeestä!

Häme-Wikissä on tällä hetkellä **657** artikkelia. Kaikki palveluun rekisteröityneet käyttäjät voivat muokata Häme-Wikin sisältöä kirjoittamalla uusia artikkeleja ja täydentämällä aloitettuja sivuja. Lisätietoja Häme-Wikin käytöstä [Ohje](#)-sivulla.

Hae Häme-Wikistä

[Kirjoita uusi artikkeli](#)

Hae Häme-Wikistä

- [−] [Aihealueet](#)
- [+] [Häme](#)
- [+] [Ihmisiä Hämeestä](#)
- [+] [Kertomuksia ja tarinoita](#)
- [+] [Kulttuuri](#)
- [+] [Liike-elämä](#)
- [+] [Luonto ja ympäristö](#)
- [+] [Oppilaitokset](#)
- [+] [Rakennukset](#)
- [+] [Seurat ja yhdistykset](#)
- [+] [Tapahtumat, messut, festiivit](#)
- [+] [Urheilu ja liikunta](#)

Suositteltu artikkeli

Enok Rytkönen

Enok Aaron Rytkönen syntyi 5.3.1874 Kontiolahdella. Perhe asui ensin Sippolassa, jossa isä toimi lääninrovastina ja muutti sieltä Hämeenlinnaan, jossa Enok kävi [Hämeenlinnan lyseota](#). Päätettyään keskikoulun Enok aikoi rautatievirkailjaksi. Suunnitelmat kuitenkin muuttuivat ja hän päätyi nuoren ikänsä takia harjoittelijaksi viipurilaiseen kirjakauppaan.

Kirjakauppiaaksi Hämeenlinnaan

Kun Enok muutti Viipurista takaisin Hämeenlinnaan, hän osti vuonna 1900 torin varrelta konkurssiin menneen [Alopaeuksen kirjakaupan](#). Enok Rytkönen jatkoi kirjakaupan pitoa tällä paikalla kymmenisen vuotta, jonka jälkeen hän osti Kaupungin Hotellin tontin lääninhallituksen yläpuolelta ja rakennutti paikalle arkkitehti Lindgrenin piirustusten mukaan uuden kirjakaupan vuonna 1910.

Yhteiskunnallisia toimia

Kirjakaupan hoitamisen lisäksi Enok Rytkönen osallistui monenlaisiin yhteiskunnallisiin toimiin. Hänet tunnettiin kirjakauppiaiden nestorina, koska hän oli aktiivisesti mukana koko maan kirjakauppiaiden

Rytkösen Kirjakauppa

Isontorin varrella

Suositteltaan.

Ajankohtaista

Editointia kirjastossa

Haluatko oppia digitoimaan ja esikasetteja, VHS-nauhoja, LP-levyjä, valokuvia? Varaa [Hämeenlinnan kaupunginkirjaston editointitilaa](#) kirjaston Infosta (03-6213040). Ennen kerralla sinut perehdytetään laitteen käyttöön, jonka jälkeen voit varata omatoimisesti verkon kautta.

Kiertävä digitointipiste

14.6.2010 alkaen lähikirjastoissamme digitoida VHS-nauhoja. Digitointipiste on allaolevan aikataulun mukaan.

- 14.6.-1.8. [Tuuloksen kirjasto](#)
- 2.8.-29.8. [Hauhon kirjasto](#)
- 30.8.-26.9. [Lammin kirjasto](#)

Kysymyksiä?

Kiitos!

tuula.haavisto@tampere.fi